

Dedić Asim, Banja Luka

Ova plenarna sjednica što je održana 1936 godine u Zagrebu pored radnog vremena, pored sindikalnog počinka, pored povećanja plata brijačko-frizerskih radnika traženo je da se priključi zagrebačkom savezu brijačko-frizerskih radnika i sarajevski potsavez, ameni se čini da je Beograd imao svoj poseban potsavez. Napominjem da su to sve bili URSS-ovi sindikati, ali kako je koje mjesto samo sebe proglasilo da u svojoj mjestu imaju potsaveze i saveze. Kad sam se vratio iz Zagreba ja sam podnio izvještaj sa te plenarne sjednice i ja sam još neko vrijeme radio u sindikatu i zatim sam otišao u vojsku. Posle mog izlaska iz vojske 1937 godine.

1932 ili 1933 godine, ja se tačno ne sjećam, mi smo kao brijački radnici u Banjoj Luci održali skupštinu i odvojili smo se od sarajevskog potsaveza Brijačko-frizerskih radnika i na našoj skupštini smo zaključili da se priključimo Zagrebačkom potsavezu ili je to možda bilo Savez brijačko-frizerskih radnika koji se nalazio u Zagrebu, jer znam da je i Beograd sindikalno potpadao pod Zagrebački savez. Znam da su iz Beograda bili delegati na Plenarnoj sjednici u Zagrebu. Mi smo dobili Pravila iz Zagreba i počeli smo raditi po njihovim Pravilima u Banjoj Luci. A tada sam ja bio blagajnik podružnice Brijačko-frizerskih radnika i nisam bio član partije, ali sam bio povezan sa Drugom Muhamedom Kazazom, sa svake sjednice, sa svake naše konferencije, sve naše zahtjeve i diskusije, koja se vodila medju nama, ja sam prenosio drugu Kazazu. Ja nisam znao zašto sam to njemu govorio. On je meni bio simpatičan i volio sam ga. Ja sam njemu rekao sve što ga je kod interesiralo. I o pojedinim ljudima, čak kako se koji odnosi prema radničkom pokretu.

Da se vratimo još malo unazad. Na toj skupštini mi smo izabrali Odbor Podružnice. Ja sam bio blagajnik, pretsjednik je bio Munib Čerimić, potpretsjednik je bio neki Nikola Čičić, onda Mujo Delić i drugih se ne sjećam. Bilo je nekih frizerki, a ja im se ne sjećam imena. U 1934 godini kada je bio taj štajk u Štajkačkom odboru bio sam ja, Munib Čerimić i Nikola Čičić. Prije svakog štrajka uvijek se formira Štrajkački odbor i eventualno već se predvidi ako bi štrajk duže trajao da se formira štrajkačka kuhinja u Radničkom domu,

Međjutim taj štrajk je trajao samo 2 do 3 dana, te to nije bilo niti potrebno. Kako sam čuo, dok sam ja bio poslodavac 1939 godine u Štrajku koji je imao masovniji karakter, tada je bila obrazovana i štrajkačka kuhinja.

Moj rad u sindikatima do 1936 godine bio je povezan sa drugovima Muhamedom Kazazom, Idrizom Maslom, ali nisam bio član Komunističke partije. 1936 godine, mjeseca februara-marta, tačno se ne sjećam, saopštio mi je Idriz Maslo: "Druže Dediću, večeras oko 9 sati nađji se pred Berzom rada, naići će jedan drug ti ćeš njega upitati koliko je sati, ili on mene, sada se tačno ne sjećam. On će tebi odgovriti lo, a bilo je 9 sati, a on će nositi u jednom džepu neke novine, ti ćeš njega upitati kakve su to novine koje nosi u džepu, a on će odgovoriti "Islamski svijet". I zbilja u 9 sati naišao je drug Hasanbašić Ferid i tako je bilo s tom lozinkom, mi smo se upoznali i on je rekao meni, hajt Ti podji samnom. Išli smo dalje, na jednom čošku je stajao - mi smo ga zvali Jugo to je bio Elmaz Sarajlić, koji je poginuo za vrijeme rata. Isto neku lozinsku je i on imao koje se ja sada ne sjećam. Išli smo prema Rebrovačkom mostu. Tada nam je drug Ferid Hasanbašić saopštio da smo postali članovi Partije i rekao nam je da je on rukovodioc te ćelije. Usmeno nam je saopštio o zadacima komunista, a zadatak nam je bio rad u sindikalnoj organizaciji, podnošenje izvještaja itd. Mi smo se sastajali jedamput kod moje kuće, dva puta u Aleji kod Socijalnog osiguranja i tako je trajalo jedan mjesec dana, mjesec i po, i u tu našu grupu primljen je jedan šnajder Spaho Ejub i Stele Kovačević. On je bio sekretar te grupe. Onda smo se sastajali kod Feridove kuće sve do njegovog odlaska u vojsku aprila ili maja 1936 godine.

Kada sam primljen u partiju onda mi je saopšteno da se ta naša ćelija zove Ulična ćelija i kroz rad kasnije sam to saznao, zato što je to ćelija.....

Ja nisam znao nikoga da su sigurni članovi partije nego nas četvoricu i sebe petog koji smo bili skupa untoj uličnoj ćeliji. I baš je zato to i bilo iz konspirativnih razloga da ne bi jedan član partije mogao odati imena više drugih članova. Međjutim, kada sam ja otišao u vojsku održali smo zadnji sastanak u Aleji JA kod bifea "Lipa" a ako se ne

varam najviše smo sastanaka održavali u kući Sime Jandrića gostioničara, u jednoj sobici tj. kući Steve Čelika, gdje se sada nalazi Vinarska zadruga "Aleksinac". U toj gostioni bila je jedna soba u kojoj su se održavali partijski sastanci. Kad sam otišao u vojsku dobio sam zadatak od strane partijske grupe kojoj sam pripadao, da radim individualno u vojsci i da se aktiviram kao komunist i to prema mogućnostima u kakvim se budem našao. U ono vrijeme u vojsci se nisu smjele čitati ni novine. Kada sam došao u Sarajevo našao sam se sa dvojicom studenata koji su po kazni služili u trupnim jedinicama a ne u dječkim. To su bili drugovi Vukman Kruščić iz Crne Gore a poginuo je kao komesar Pete ornogorske brigade i Đišo Bajković, on je sada general i oženio je onu Gagu iz Banja Luke, a ja sam ga s njome i upoznao. Ime joj je bio Ljubica (Mrkonjić). Ja sam se sa njima često sastajao i povezao sam njih obodvojicu sa Avdom Djumrukovićem i sa Miloradom Gajićem. Često puta smo išli zajedno u grad i djelovali smu medju vojskom, čitali štampu i jednoga dana ja sam dobio pismo baš onda kada je bila demonstracija u Banjoj Luci 1937 godine odnosno 1936 godine. Pisala mi je Regina kako su demonstracije bile i kako je fašistička vojska učestvovala i ja sam radi toga bio pozvan na odgovornost u vojsci.

Kada sam izišao iz vojske ja sam došao u Banja Luku odmah sam se sastao sa Elmazom Sarajlićem, zvanim Jukom i pitao sam ga da li ide na sastanke, a on mi je odgovorio da nije pozivan nikako od onog zadnjeg sastanka i sastao sam se sa Ejubom Spahom koji mi je isto tako rekao. 1937 godine kada sam se vratio nazad u Banja Luku već sam zatekao da su izvjesni komunisti, medju njima Ivica Tukerić, bili zatvoreni i ja sam tada otišao u Jajce, gdje sam bio poslovođa jedne brijačke radnje koja je bila vlasništvo Salamona Levija iz Banja Luke. I u Jajcu sam se ja povezao individualno sa Jusufom Filipovićem, Šaćirom Maslićem, Ademović Esadom i tako sam se sa njima sastajao. U Jajcu nije bilo, koliko je meni poznato, u ono vrijeme partijske organizacije, čak nije bilo ni URSS-ovih sindikata, već su bili HRS-ovi sindikati. Došao sam u Banja Luku 1938 u januaru te se sastao sa Kasimom Hadžićem i saopštio mu da gore nema nikakvih radničkih organizacija koje bi mogle djelovati na radništvo u Jajcu, da tamo vlada jedno mrtvilo i da je jedina

Uprava "vornice i njen direktor, koji imaju najveći uticaj među radnicima i HRS-ovim sindikatima u Jajcu. Kasim Hadžić mi je rekao: "Štruo, kada ćeš Ti ići". Ja mu rekoh da ću sutra ići sa autobusom. Kada sam sutradan došao na autobus sreo sam se sa Ivicom Mažarem, koji mi je donio jedan paket, i pismo koji mi je uputio Kasim Hadžić u kojem su se nalazile direktive kako da postupim sa ovim materijalom i kome da ga predam u Jajcu. Kada sam došao u Jajce pročitao sam pismo u kome mi je rečeno da razmotrim ljudi preko kojih bi se moglo formirati URSS-ove sindikate i da preko njih pristupimo organizovanom radu. Ja sam odmah otišao sa tim Jusufu Filipoviću i on me je uputio na jednoga, čini mi se da je to bio Franjo Rajić i tamo smo održali skupštinu i formirali URSS-ove sindikate. Ubrzo su pronadjene i prostorije i opečelo se sa veoma uspješnim sindikalnim radom. Tada sam ja otišao iz Jajca i ne znam kako se tamo dalje odvijao rad. Ja sam u Banjoj Luci otvorio frizersku radnju i dalje ostao u kontaktu sa istaknutijim radničkim i funkcionerima i sindikalnim.

Ferid Hasanbašić

1926 godine organizovao sam se u sindikalnoj podružnici krojačkih radnika u Banjoj Luci. To je bilo na taj način što je iz Radničkog doma neko od krojačkih radnika na inicijativu drugova pristupio oformljenju podružnice krojačkih radnika. Oni su cirkularom pozivali radnike na sastanak za osnivanje podružnice. Ja sam se odazvao tome pozivu. Iz radionice u kojoj sam radio jedino sam ja sam prisustvovao tom sastanku. Sjećam se da je u toj podružnici kao sekretar bio Branko Joldžić. On je sada u penziji. Pretsjednik je bio Josip Marković. Održavali smo obično sastanke skoro svake nedelje jedamput i tu su prisustvovali svi organizovani radnici. Na ovim sastancima rješavali smo šta i kako da se radi i jednoga dana došlo je do sukoba između sekretara podružnice i ostalih članova, koji su ga kritikovali da ne radi ništa, a on uvrijeđen tom primjedbom dao je ostavku na svoj položaj. Ta podružnica kasnije nije aktivno djelovala izuzev što su se prikupljale markice.

Poznavao sam se sa drugovima Kazazom Muhamedom, i Šandorom Blekićem, Sulejmanom Hadžiisakovićem, zvanim Zecom i oni su uvijek dolazili u Radnički dom. 1927 godine kod mene je bio na stamu Abduselam Gvoždja i rekao mi je neka idem u dom. On je onda još bio djak a ja sam kao krojački radnik bio nezaposlen, tako da sam ja kao mladi krojački radnik počeo sam da primam posao. Gvoždjar mi je donosio neke knjige da ih čitam i on mi je u jesen 1927 godine rekao da treba da dodjem na neki sastanak i to kod Okružnog suda a određeno vrijeme. Ja sam požurio i došao na taj sastanak i tamo je bio on, Edo Kunštek i ja. Nas trojica. Edo nam je objasnila da je to organizacija Komunističke omladine Jugoslavije i da me ona prima u svoju organizaciju, na što sam ja dao svoj pristanak. Nakon nekoliko dana došao je Kunštek Kući i doveo drugove kao Vilku Vinterhaltera, Berku Supeka, Solu Edija i posle su mi dolazili drugovi kući.

U 1928 godini stanje u našoj sindikalnoj podružnici bilo je dosta slabo. Samo su se plaćele sindikalne marke. U to vrijeme u moj stan su došli Vilko Vinterhalter, Berko Supek i Sola Tankredi, koji su tada donjeli jedan šapirograf i još neki posaći materijal govoreći da je najzgodnije da taj materijal držimo prikriiven u mom stanu. Govoreći da je to zgodno radi toga što sam ja tada bio starješina kuće, imao svoju sobu i bavio se krojačkim poslom. Oni su mi tada rekli da su ovaj šapirograf oni podigli od Skautske organizacije u Banjoj Luci, da bi sa istim materijalom mogli umnožavati letke sa komunističkom sadržinom. Mene je bilo malo i drago da mi je na ovaj način ukazano povjerenje. Nakon nekoliko dana dolazi Vilko Vinterhalter i Abduselam Gvoždjer, donjeli su napisanu matricu i tada je otpočeo rad. Šapirograf je bio nešto slab tako da tekst nije bio dovoljno jasan ali se ipak uspjelo da se izvuče određeni broj letaka, i mi smo još isto veće te letke rasturili po gradu. Kasnije mi je Gvoždjar donosio još nekog materijala i hemiske tinte sa određenim mastilom koje bi se moglo čitati tek nakon izjesnog hemijskog postupka. Na taj šapirograf se nekoliko puta izvlačili letci.

Iste godine u mjesecu juli ili augustu rekao mi je drug Gvoždjar da treba da se nalazim na mjestu gdje se

sada nalazi Medreska džamija, da će doći drug Veljko Djordjević na to mjesto. Zaista je drug Veljko došao i rekao mi da podjem sa njim. Tada je još bio dan i ja sam sa Veljkom krenuo do kuće Avde Čardžića. On mi je rekao da se održava sastanak starijih drugova a da je moj zadatak da ovdje čuvam stražu i da odmah u slučaju kakve opasnosti, izvjestim drugove koji su unutra održavali sastanak. U međuvremenu došlo je još nekoliko drugova, a to su bilo Vilko Vinterhalter i Edi Sola, koji su takodjer samnom skupa držali stražu. Dan je bio lijep, čist, vedar. Nešto oko 12 sati navečer Veljko i Sola su mi rekli da li bi ja smio sam da ostanem ovdje, jer oni moraju sutra da odu u školu, pa da ne bi radi svog dugog zadržavanja izazivali sumnju kod roditelja i ostalih. Ja sam im rekao: "Dobro drugovi, možete ići, ja smijem ostati. Uostalom i ne treba nas na ovom poslu biti trojica". Ljudi su otišli, a ja sam nastavio sa stražom. Najednom sam opazio preko puta kuće na drugoj Aleji uz nekakvi kestenj kako jedno pseto laje a jedan čovjek je počeo da se penje uz kestenj napram prozoru sobe gdje se držao taj sastanak. Ja sam odmah zaključio da je to neko opazio i da će da uhadja sastanak. Odmah sam prijavio drugovima i zvao Avdu i rekao o čemu se radi. Avdo je izišao i ja sam odmah izišao i otišao sam na ulicu a onaj čovjek bio je obučen u običan veš. Ja sam ga pratio i on je ušao u onu ulicu gdje je sada III osnovna škola, bivša Trgovačka akademija. Prateći ga sam zaključio da je to mogao biti policajac Avdo Abazagić i dalje su drugovi nastavili sa konferencijom sve do zore. Znam dobro da je izašao prvi Gvoždjar i rekao da mi idemo, govoreći da ja ne vodim brigu o tome za ostale drugove. To je sve radjeno iz razloga konspiracije da se u slučaju eventualnog hapšenja ne bi mogli odati drugovi, jer ja zaista nisam ni vidio nikoga od ljudi koji su bili na sastanku koje sam ja čuvao držeći stražu pred tom kućom. Ja sam od svih tih poznavao samo Veljku, Gvoždjara i Avdu. Otišao sam kući. Kasnije sam pitao druga Gvoždjara, šta je to bilo, o čemu se radilo na sastanku i on mi je rekao da se radi o izboru delegata koji treba da ide u Drezden na IV Kongres Partije. Gvoždjar mi je onda još pričao i žalio se na Avdu Kunšteka. Rekao je da je Kunstek tu bio neiskren i nelojalan na tom sastanku, da je druga Veljka Djordjevića podvrgavao kritici i da je prosto lagao na njega,

što je Veljku naročito bilo krivo. A ustvari bilo je tako da je Edo Kunštek bio lijen, da nije htio da čita i da radi, nego samo na ovaj način hoće da se izvuče i da se hvali tuđim radom i za sebe bere lovorik.

1929 godine ja sam otišao u vojsku. Sapirograf koji je bio kod mene i ostale stvari odnjeli su Veljko i Abduselim a ja sam i neke svoje knjige koje sam imao kod sebe dao drugu Veljku, govoreći mu da smo dosta oskudni u literaturi, pa neka se on sa njima posluži dajući ih i drugim ljudima, da ta literatura badava ne stoji. Kada sam bio u Mostaru vojnik jednom prilikom sjedeći u trpezariji jedan drug u plavom radničkom odijelu stajao je tamo i često puta se zauzimao za vojnike koji su bili izloženi šikaniranju od strane svojih starješina. Ja sam kao krojački radnik odmah pošao da idem u radionicu i taj je drug došao jednom i stao više mene i upitao me: "druže odakle si", Ja sam mu odgovorio da sam iz Banja Luke i on me upitao da li poznajem Fadila u Banjoj Luci. Ja sam ga upitao koga još poznaje na što je odgovorio da poznaje Vesu Masleša i ja sam se odmah sjetio na šta on cilja. Namignu sam ga i rekao mu ga da ga znam. Naveće kada je prestao taj rad upitao sam otkuda se on poznaje s njim, a on mi je odgovorio da je sa njima zajedno bio u Glavnjači u zatvoru. Mi smo se nakon nekoliko dana jedan drugome povjerali. To je bio Anton Jurlin i mi smo kasnije održavali sastanke. Za njega je Komanda znala da je komunista i uvijek je navečer pri čitanju zapovjesti bio vrijedjan od strane pretpostavljenih i jednom mi je došao Jurlin i kazao mi. Mostarska partijska organizacija nema veze sa Okružnim komitetom. Bi li mu ja pomogao s tim da mu kažem kako mu u Banjoj Luci postupamo kada se izgubi veza sa višim partijskim forumom. Ja sam mu rekao da mu o tome ne mogu ništa odmah da kažem, jer ja nisam bio član komiteta da bi znao te vrste partijskog rada, ali sam čuo od drugih drugova da se ide više puta u Zagreb i da se preko stare veze ispostavlja kontakt sa višim forumom, pa da bi oni na isti način odlaskom u Zagreb mogli da uspostave vezu. Jurlin mi je rekao da ja neću biti povezan sa mostarskom organizacijom, već će individualno održavati vezu sa izvjesnim članovima partije u gradu. Uskoro je Jurlinu istekao kadrovski rok i on je otišao svojoj kući a ja sam kasnije usljed bolesti otišao u bolnicu i tamo

sam jednom prilikom prijió 50.- dinara koje su mi upućene na ime nekoga duga, a ustvari to je bila pomoć drugova iz Mostara.

Kada sam došao iz vojske 1930 godine opet sam se javio drugu Veljki Djordjeviću i on mi je opet uspostavio vezu sa partiskom organizacijom i opet smo formirali parti-
sku organizaciju koja se sastojala kod moje kuće. U mene je bila kuća na zgodnom mjestu a i sam posao koji sam obavljao kod kuće pružao je mogućnost da se lakše sastajemo i da se lakše opravda dolazak pojedinih osoba u Mostar, jer sam obično govo-
rio da mi je dotični drug došao da mu nešto sašijem, opeglam, prektojim. Tako su kod moje kuće održavane i druge konferencije na kojima ja nisam trebao da prisustvujem. U tom vremenu ja opet pristupam u Radnički dom u podružnicu krojačkih radnika. Podružnica gotovo ništa nije radila, uglavnom se sakupljale markice, Povjerenik podružnice bio je Hajro Sejdić, koji je znao često puta da odgodi sastanak podružnice radi svojih vje-
žbi u Sokolskom domu.

1934 godine ili 1933 počelo je pristupanje u sindi-
kate svih strukovnih organizacija. Kožarci su bili od ovih stru-
ka najmasovniji i po mom mišljenju taj dio radnika među nama je bio najsvjesniji i najborbeniji. Sjećam se da mi koji smo pri-
stupali ka tim organizacijama da su odmah radnici tražili re-
zultate rada tih organizacija, jer im je bilo dodijalo da stal-
no plaćaju samo markice. Trebalo je aktivnijim radom i konkretnom
borbom za radnička prava pokazati značaj i vrijednost sindikalne
organizacije. Tada se pristupalo sklapanju kolektivnih ugovora
sa poslodavcem i u to doba od ovih naših esnavskih podružnica
kožarci su bili prvi. Sjećam se, oni su napravili kolektivan
ugovor i podnijeli poslodavcima te svoje zahtjeve te ukoliko se
na njih ne bi udovoljilo, oni su prijetili stupanjem u štrajk,
a uvijek se za početak štrajka izabirao onaj momenat kada je
bilo najveća sezona posla. Tada su oni postavili uslove u kolektiv-
nom ugovoru, priznanje sindikalne organizacije, povišica plate,
skraćeni radni dan i bolji uslovi rada, ali prije nego što se
pristupilo tome svemu ipak se morala pripremiti organizacija
za slučaj neuspjeha u štrajku. To se radilo na taj način da
su radnici priredjivali priredbe, čiji bi prihod išao u korist
štrajkujućih radnika. Na toj priredbi se nešto zaradi, priku-
pi se nešto priloga i na koncu treba pripremiti ishranu za

radnike a naročito za radnike sa većim brojem članova porodice. Podružnica je imala za zadatak da ljude koji se nalaze u štrajku uvijek drže na okupu i kožarski radnici kada su stupili u štrajk odmah su organizovali štrajkačku kuhinju. Dobro se sjećam i ja sam donio neki kazan od svoje kuće. Potpomagali su razni drugovi u prilozima u novcu i hrani da bi ova štrajkačka kuhinja mogla da djeluje. Znam da je Bejić Fadil, mesar, davao dosta puta mesto za to kuhinju, a ovo novaca što je bilo sakupljenao davano je u vidu potpore familjarnim radnicima da bi mogli lakše da prebrode dane u štrajku, koji su čak i hranu iz štrajkačke kuhinje nosili kući. Taj štrajk kožaraca trajao je oko 50 dana a u njemu je učestvovalo oko 50 radnika, a štrajkbrehera je bilo oko 20.

Štrajk kožarskih radnika najviše je lomio poslodavac Adem Turčinhodžić. On je upotrebljavao sve metode da bi slomio štrajk. On je davao svoj posao onim malim majstorima zanatlijama, koji se nisu nalazili u štrajku. Jedini poslodavac koji se nalazi na strani radnika, pa čak i davao pomoć bio je obučar Hasib Bekrić. Ovaj štrajk na koncu nije uspio jer se radništvo demoralisalo.

Krojački radnici pripremali se za štrajk. Ja sam bio zadužen za to ispred odbora podružnice i mi smo dali jednu priredbu u domu a na plakate smo stavili da čist prihod ide u korist nezaposlenih radnika. Sjećam se dobro da nam je došao iz Sarajeva iz potsaveza delegat, neki Kovačević krojač. Ja sam mu rekao da moramo mi da stupimo u štrajk jer su nadnice niske a radi se 12 sati dnevno. On nam je rekao da su naši zahtjevi ispravni, ali ako želimo dobiti pomoć od potsaveza onda nipošto nesmiemo navesti da nam novac treba za štrajk, jer nam u tom slučaju ne bi poslali ni dinara, već za održavanje priredbe. Ja sam u tom smislu pisao potsavezu i od njih smo dobili nešto novaca. Na ovoj priredbi smo zaradili 800 dinara. Neki drugovi koji su bili neobavješteni tražili su odmah da im se podjeli novac sa priredbe, jer je na plakatama pisalo da je čist prihod namijenjen nezaposlenima. Medjutim, taj novac ostavljaju kao osnovni fond za štrajk, i onda su ti drugovi odustali od svoga zahtjeva. Mi smo nabavili namirnice za štrajkačku kuhinju a u to doba naš krojački zanat se odvajao na porudžbionare i konfekcionare. Porudžbinari sami po sebi nisu imali dovoljno

organizovanosti, jer im je posao bio nestalan. Oni su mogli u jednoj radionici da rade mjesec-dva dana, dok je konfekcija bila ipak stalnije zaposlenje, a glavni poslodavac bio je Poljokan. A Lihteštajn je radio za Poljokana. Ovi su ljudi radili po 14 i 16 časova dnevno.

Naš štrajk je uspio. Potpisali su svi kolektivni ugovor ono što smo mi tražili samo od jednog poslodavca, mislim Sremeca, koji je držao radnike kod sebe na stanu i hrani i davao im nedeljnu zaradu. Kuća mu je bila negdje na Stápnici, i ta dvojica njegovih radnika Slavonaca nisu htjeli da se priključe k nama i ja sam otišao kod njega na stan i samnom je išao drug Šandor (Abduselim Blekić). Došli smo tamo kod majstora u kuću i pozvali ga da dozvoli svojim radnicima da pristupe organizaciji, jer će se inače prema njima drukčije postupiti. Oni su obećali da će doći taj dan i pošto nisu došli ja sam došao sam kod tog majstora i taj majstor je uz o one velike krojačke makaze i poletio na mene. Ja sam tada bio dosta krupan i razvijen i nisam ga se ni malo uplašio i tekao sam mu da bi bolje bilo da dozvoli svojim radnicima da pristupe nama da bi i sami izbjegli neprijatnost.

Videći da sa njim nećemo imati dovoljno uspjeha sa ovakvim natupom. Krenuli smo drugim putem, naime u to vrijeme postojao je zakon o desetčasovnom radnom času, te nam je sugerisano da naša podružnica tuži poslodavca da on služi radnike poslije desetčasovnog radnog vremena i ja sam napravio tužbu i preko Komore je predao Inspekciji rada. Inspektor rada pozvao me je i rekao mi da imam pravo na osnovu zakona i obećao da će odmah napisati pozivnicu za te radnike i da ja odem po njih. Ja sam otišao do tih radnika, rekao im za pozivnice i oni su došli. Ušao sam prije tih radnika kod inspektora u Banskoj Upravi i rekao da sam doveo radnike, zatim su i ovi ušli i kada im je Inspektor rada postavio pitanje da li rade preko dozvoljenog radnog vremena oni su odgovorili da ne rade. Ja sam tvrdio da rade, oni su opet negirali. Inspektor im je rekao da mogu ići kući i da će oni provjeriti tačnost njihovih i mojih navoda. Inspektor mi je zatim rekao da je on lično uvjeren da ovi rade preko dozvoljenog radnog vremena ali da u slučaju kada oni sami neće da potvrde svoj prekovremeni rad, on ne može ništa da postupi po tome, a da ne bi nekakim svojim ličnim postupkom doveo u pitanje i svoje zaposlenje u Banskoj Upravi.

Kasnije je naša podružnica krojačkih radnika oživila. Ovi radnici koji su radili kod Lihtenštajna oni su još djelimično imali platu, a Lihtenštajn je isto tako imao neke svoje posebne metode. Poljokan je bioprestajao davati mu rad, da bi ostavljajući ljudi bez posla slomio njihov otpor, pa bi kasnije nakon mjesec dva dana počeo da uzima druge radnike i na taj način je uspevao djelimično da oslabi rad naše organizacije. Tako je nešto slično bilo i kod ostalih strukovnih organizacija na pr. kod brijačkih radnika.

Pekarski radnici imali su svoju organizaciju i bili su organizovali veoma uspješan štrajk pekarskih radnika. U ovom štrajku naročito se istakli banjalučki pekarski radnici u borbi protiv krupnog poslodavca Mladena Čurčije kojemu su za vrijeme štrajka demolirali radnju, prevrtali njegove barake, kroz letke raskrinkavali njegove metode izrabljivanja radnika. Štrajk pekarskih radnika kao i drugi štrajkovi ostalih radnika u Banjoj Luci imali su vidnog političkog efekta u Banjoj Luci.

Moj rad sastojao se još u tome što sam bio aktivan u društvu "Pelagić". Učili smo revolucionarne pjesme, pripremali smo razne priredbe i prikupljali mase tako da je "Pelagić" u to doba imao veoma veliki uticaj u Banjoj Luci. Sjećam se, da smo mi jedamput spremali program Pelagića sa internacionalom da ga damo ovdje u Banjoj Luci i kada smo tražili odobrenje od vlasti za ovu priredbu, nama je odobren taj program ali nam nisu dozvolili da pjevamo internacionalu. Mi smo odlučili da sa ovim programom idemo u Prijedor i da tamo pored ostalih tačaka proguramo i Internacionalu. Zaista u Prijedoru nam je Sreski načelnik, koji nije bio dovoljno upućen u stvar, odobrio program u cijelosti i mi smo na priredbi nastupili i sa ovom pjesmom. U Prijedoru smo imali ogroman uspjeh. Zaista, grad Prijedor, koji u ono doba nije imao nekih većih sindikalnih i kulturno-umjetničkih ustanova, niti je bio industrijski u pravom smislu esnafski centar, ali tamo su mase zaista bile revolucionarne. Kada je god tamo dolazio "Pelagić" sala u kojoj je održavana priredba, bila je prepuna. Da napomenem još i ovo. Ja sam u Prijedor išao i sa Pjevačkim društvom "Slogom" ali u Prijedoru je "Pelagić" uvijek imao veći uspjeh od drugih

društava. Dr. Mladen Stojanović prilikom našeg boravka u Prijedoru pozvao nas je sa priredbe svojoj kući na doručak to je moglo da bude 1938 godine.

Odlazak Društva "Pelagić" u Bihać, zatim na Plitvice i sa Plitvica u Krupu bio je takodjer veoma značajna manifestacija. Kada smo došli u Bihać priredba je bila veoma dobro organizovana i potpuno uspjela. Zatim smo sa autobusima krenuli za Plitvička Jezera. Za boravak na Plitvicama bkli smo se već ranije pripremili, ponjeli smo hranu a svaki je sebi na rever stavio crvenu traku. Kolikogod nas je bilo svi smo imali crvene trake na reveru. Putem smo pjevali revolucionarne pjesme i kad smo došli na Plitvice odmah smo se rasuli po onim jezerima, kupali se, obilazili špilju. Namo je bilo nekih turista, ne baš velik broj , ali su nas svi zagledali. Taj smo dan vrlo lijepo proveli, sa nama su bili i drugovi iz Kaba Vladeta Vasić, Osman Karabegović i dr.

U Bosanskoj Krupi gdje smo najavili priredbu žandarmerija je izvršila pripremu na taj način da je čitavo mjesto bilo blokirano žandarima. Medjutim, "Pelagić" je bez ikakve bojazni nastupio i u Krupoj sa istim programom kao i u Bihaću. Poslije izvedenog programa vratili smo se autobusima u Banja Luku.

Po našem povratku u Banja Luku bili smo prijavljeni i išli smo na odgovornost u Banovinu da smo nastupali sa raznim parolama kao "Živila Rusija" itdž, zatim da smo nosili crvene trake i sl. Mi smo se branili da je dozvoljeno nošenje traka, da tu nema ništa ilegalno.

U medjувremenu djelovao je Prijatelj prirode. Zna se da se odmah po formiranju ove sekcije društva "Pelagić" išlo na izlete svake nedjelje u prvo vrijeme na izlet se išlo nedjeljom od podne a kasnije cijeli dan. Na izletima smo kuhali sebi hranu . Jedne nedjelje bio je organizovan taj izlet Prijatelja prirode za Trapiste. Na tom izletu je bio i drugova iz KAB-a. Taj dan ja nisam bio na izletu ali sam saznao da su agenti presreli naše drugove u Trapistima i zabranili im da održe taj izlet. Nakon dva dana članovi Uprave "Pelagić" Kasim Hadžić, Leda Karabegović, Slobodan Kokanović , Pavao Radan i ja

išli smo kod Bana Kujundžića da protestujemo protiv ometanja našeg izleta, jer da u ovom nema ništa političkog. Bilo je tačno 12 sati, u to doba Ban nas je primio i kada smo mu mi izložili svoje mišljenje on je pozvao načelnika Unutrašnjih poslova i Ban ga je pred nama pitao šta se to desilo u nedjelju. Ovaj ga je izvjestio da je išla grupa komunista i studenata u Trapiste i da su pjevali revolucionarne pjesme i izazivali svijet, remetili mir i da je moralo doći do toga da policija interveniše. Sam agent Kolonić, koji je predvodio ostale agente, da je on iz čista mira napadao ljude međutim na ove naše riječi ban nam je odgovorio da u buduće pazimo šta radimo.

Preskočio sam ranije da govorim o izbacivanju iz Doma. Podružnica krojačkih radnika imala je svoje prostorije u Radničkom domu, međutim, na intervenciju Dušana Balabana htjeli su nas izbaciti iz radničkog doma, jer smo u domu imali svoju prostoriju u kojoj su bila dva tri ormana i arhiva naše strukovne organizacije. U ovoj prostoriji održavali smo sjednice izvršnih odbora podružnice itd. Jednom prilikom kada smo došli pred ovu sobu vrata su bila zapečaćena. Sutradan, vrlo dobro se sjećam, bili smo pozvani: Kasim Hadžić, Pavao Radan, Šandor, (Blekić), Kazaz, Slobodan Kokanović i još nas nekoliko. Tada su nam rekli da moramo krenuti na Policiju da će nam tamo nešto saopštiti. Balaban nam je tada rekao da nam je i ranije govorio da tako ne bi trebali raditi, samo zato što njega nismo slušali da je došlo do intervencije policije, jer da se po njegovim riječima ne može ići glavom kroz zid. Mi smo zajedno sa Balabanom otišli u Policiju i kad smo došli u hodnik Balaban je prvi ušao u prostoriju i rekao nam da pričekamo dok se on vrati. Zatim smo jedan po jedan ulazili u prostoriju gdje su nam rekli da treba svaki od nas da potpiše ovaj akt prema kome nemamo pravo da ulazimo u dom, ali mi smo ipak kasnije došli u dom, skinuli pečat sa onih vrata i nastavili i dalje sa radom. Onda smo mi pokušali da organizujemo rad u CRSS-ovim sindikatima. Našli smo prostorije u kući kraj sadašnjeg Hotela "Rudi Čajavec". Tada je došao Haramina, koji je održao sa nama razgovor na borčevom igralištu i rekao da će nam poslati pristupnice za CRSS-ove sindikate. Kasnije smo se opet vratili u Radnički dom gdje smo ipak malo opreznije djelovali. Kasnije opet pristupalo se aktiviranju rada podružnice sa pripremom štrajkova i

ostalim radom sa radnicima. Bilo je slučajeva da se odmah aktivira podružnica, izradi kolektivni ugovor i podnese se poslodavcima da oni to potpišu i tako da nije dolazilo do čestih štrajkova, jedino što su brijački radnici dva puta vodili štrajk, Pekarski radnici su također imali svoju jaku podružnicu.

Dalke sve do 1940 godine ja sam ostao kao aktivan član "Pelagić"-a i bio sam pročelnik pjevačke sekcije sve do zadnjega dana.

